

#tuki2018 #stöd2018

Arjen tietosuojaa videokoulutukset ja nettitestit

Tervetuloa opiskelemaan tietosuoja- ja tietoturva-asioita.

Oppimateriaali videokoulutuksen ja nettitestin tueksi.

Versio 1.0 – julkaistu 22.6.2017

Päivitämme materiaalia säännöllisesti kesän ja syksyn 2017 aikana.

Toivotamme antoisaa opiskeluhetkeä!

Tietosuoja on perusoikeus

- oikeus omiin henkilötietoihin
- oikeus yksityisyyteen

Henkilötietojen käsittelyn on perustuttava esimerkiksi

- lakiin
- henkilön suostumukseen
- asiakkuuteen

**Viranomaisilla on oikeus kerätä
ja käsitellä henkilötietoja lakisääteisesti**

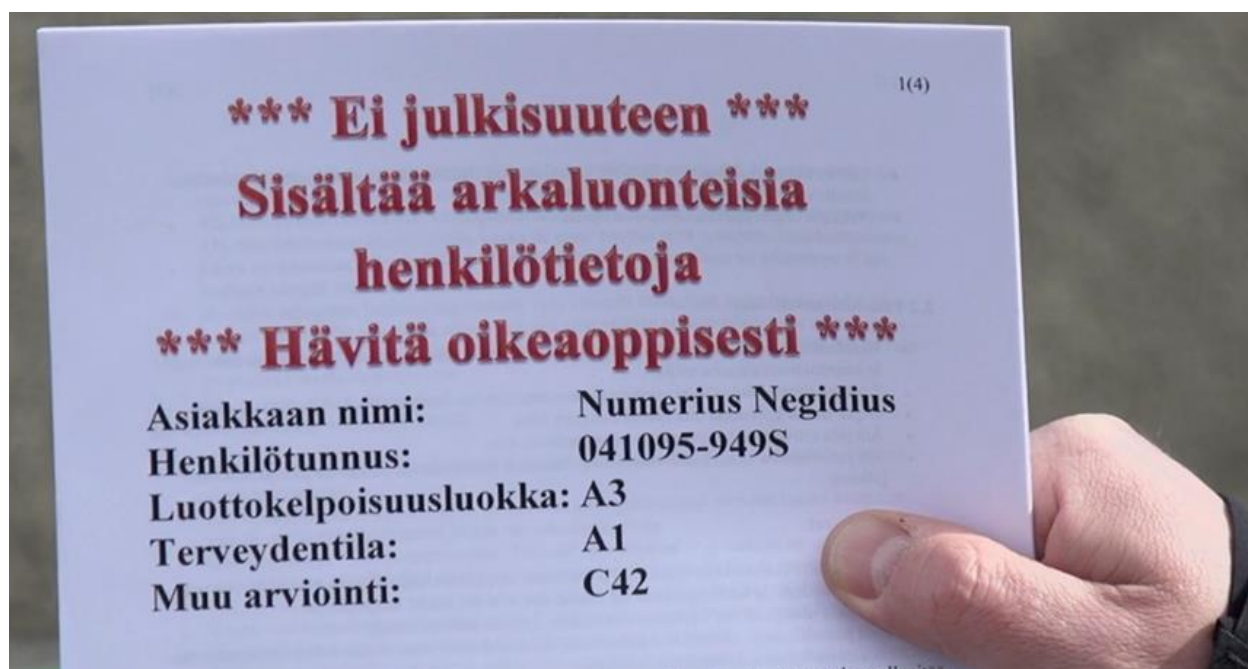
Perusoikeuksia ovat muun muassa

- sananvapaus
- äänioikeus
- julkisuusperiaate

**Digitaalisessa maailmassa toimittaessa
kaiken taustalla on LUOTTAMUS**

Kuvitteellinen esimerkki arkaluonteisesta henkilötietoasiakirjasta:

Miksi tietosuoja tai tietoturva saattaa pettää? Esimerkiksi:

- tietoja on kysytty tai kerätty väärin perustein
- henkilötietoja on käsitelty väärin
- tietoja on laittomasti luovutettu tai myyty
- henkilötietoihin on päässyt käsiksi henkilö(t), joilla ei ole oikeutta niihin
- tietoja on käsitelty huolimattomasti

Tietosuojaja voi pettää lisäksi esimerkiksi tietomurron seurauksena

Usein kuulee esitettävän väitteen, että ”Sinä, käyttäjä, olet tietoturvan heikoin lenkki” – samaa kuulee nyt toistettavan tietosuojan osalta.

Ethän sinä halua olla tietoturvan heikoin lenkki?

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Esimerkkejä toteutuneista tietoturvauhista, jotka ovat voineet aiheuttaa myös tietosuojan pettämissen. Lunnashaittaohjelmilta voi suojautua niin työpaikalla kuin kotona haittaohjelmien torjuntaohjelmien lisäksi ajantasaisilla tiedostojen varmuuskopioinneilla.

Jos luet mediasta uutisen, että käyttämäsi palvelun käyttäjätunnuksien salasanat ovat vuotaneet julkisuuteen, käy välittömästi vaihtamassa kyseisen palveluun salasanana. Tämän takia samoja salasanoja ei tule käyttää eri palveluissa.

Rikosta seuraa rangaistus:

Uteliaisuus tms ei ole lieventävä asianhaara!

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Tietosuoja tai tietoturva-asioilla ei kannata pelleillä – valitettavan usein pila tai jäynä voi pian muuttua todeksi ja aiheuttaa haittaa tai vahinkoa eri osapuolille:

Niin tietosuojan kuin tietoturvallisuuden osalta vastuukysymykset ovat erittäin tärkeitä:

Kenellä on vastuu tietosuojasta?

- Johto ja esimiehet
  - kokonaisvastuu ja esimerkkinä toimiminen
- Henkilöstö
  - toimiminen ohjeita noudattaen
  - ongelmista ilmoittaminen
- Tietosuojavastaava
  - neuvonta, kehittäminen ja valvonta

Arjen tietosuoja – tietosuoja meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Vastuun kaksi tärkeintä asiaa on tiivistetty alle:

Kokonaisvastuu on aina organisaation johdolla

Vastuuta ei voi ulkoistaa ulkopuoliselle toimijalle

Johdon ja esimiesten roolia kaikessa toiminnassa, mukaan luettuna tietosuoja ja tietoturva ei voi riittävästi korostaa:

Johdon ja esimiesten rooli tietosuojassa

- henkilötietojen käsittely lainmukaisesti ja esimerkkinä toimiminen myös ohjeiden noudattamisessa**
- käytännön tason vastuut määrittää työjärjestys, hallintosäntö tai muu ohjeistus**

Huomaa, että myös johto ja esimiehet ovat osa henkilöstöä:

Henkilöstö

- jokainen on vastuussa omasta toiminnasta
- on noudatettava lakia ja ohjeistusta koko tiedon elinkaaren ajan; tiedon keräämisestä sen hävittämiseen

Valitettavan usein tapahtuu erilaisia poikkeamia sen takia, että henkilöstö ei huomaa ilmoittaa jostain asioista, koska saatetaan kuvitella, että joku muu on niin itsestään selvästä tapauksesta jo tehnyt ilmoituksen.

Henkilöstöllä on Ilmoittamisvastuu tietoturvapoikkeamista ja rikkomuksista

Jatkossa jokaisessa julkisen hallinnon organisaatiossa pitää olla nimetty tietosuojavastaava:

Tietosuojavastaava

- ei vastaa käsittelyn lainmukaisuudesta, koska vastuu on johdolla
- tietosuojan neuvonta, kehittäminen ja seuranta
- tietosuoja-asetuksessa tietosuojavastaavan nimittäminen on pakollista julkisella sektorilla

Olemme välillä turhan sinisilmäisiä – olethan huolellinen aina kun netissä joku kysyy sinulta henkilötietoja?

Emme sentään aloittaneet Foinikialaisista ...

Tietosuojalla tai sen edeltäjillä on pitkä historia

- Hippokrateen vala ~2400 v sitten
- painovapausasetus Ruotsissa 1766

"Kansakunnan vapaus on aina suhteessa sen painovapauteen siten, että ilman toista ei voi olla toistakaan. Mutta jos kirjapaino sitä vastoin jossain alistetaan jonkinlaisen holhouksen alaiseksi, on se pettämätön merkki kansakunnan kahleissa olemisesta."

70% EU-kansalaisista on huolissaan tietosuojasta

Luottamus saavutetaan

- lainmukaisuudella
- asiallisuudella
- läpinäkyvyydellä
- kun käytölle on perusteltu syy
- kun tietoturvallisuudesta huolehditaan

EU:n yleinen tietosuoja-asetus

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa EU:n alueella henkilötietojen käsittelyä, jonka tulisi helpottaa myös digitaalisten palvelujen tuottamista sekä tarjota kansalaisille parempia mahdollisuuksia valvoa ja hyödyntää myös omia henkilötietoja. Tietosuojalla on siten suuri merkitys digitaalisen liiketoiminnan kehittämisen mahdollistajana. Yleinen tietosuoja-asetus tuo henkilötietojen käsittelijöille uusia velvotteita turvata ja uusia mahdollisuuksia hyödyntää henkilötietojamme.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus on ollut jo toukokuusta 2016 saakka voimassa, sen soveltaminen alkaa 25.5.2018.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus

Tietosuojalla tarkoitetaan ihmisten yksityisyyden turvaamista; esimerkiksi henkilötietojen asianmukaista käsittelyä ja henkilötietojen suojaamista luvattomalta käytöltä ja muulta käsittelyltä. EU:n yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan 25.5.2018 lukien.

Perustuslaki 10 §:

jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu, henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla, kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton.

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Uusi teknologia tulee tuomaan meille kokonaan uudenlaisia, nyt vielä tuntemattomia laitteita sekä luomaan sellaisia palveluita, joita emme voi tällä hetkellä edes kuvitella. Tämän takia emme voi tunnistaa niitä haasteita ja uhkia, joita tulevaisuudessa joudumme ratkaisemaan.

Suosittelavaa lisälukemistoa tulevaisuuteen varautumiseen on valtiovarainministeriön julkaisu 10/2017 Pilkahduksia tulevaisuuteen – digitalisaation ja robotisaation mahdollisuudet – raportin pääsee lataamaan oheisesta [linkistä](#).

Ethän hanki hilavitkuttimia tai muita laitteita tutustumatta ja ottamatta käyttöön niiden tietoturvaominaisuuksia?

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Riskienhallinta mahdollistaa myös riskien ottamisen, kuten Kimmo on toiminut vapaa-ajan palveluiden osalta.

Uusin teknologia tarjoaa mahdollisuuksia, mutta tuo myös uusia riskejä – riskit on arvioitava ennen käyttöönottoa.

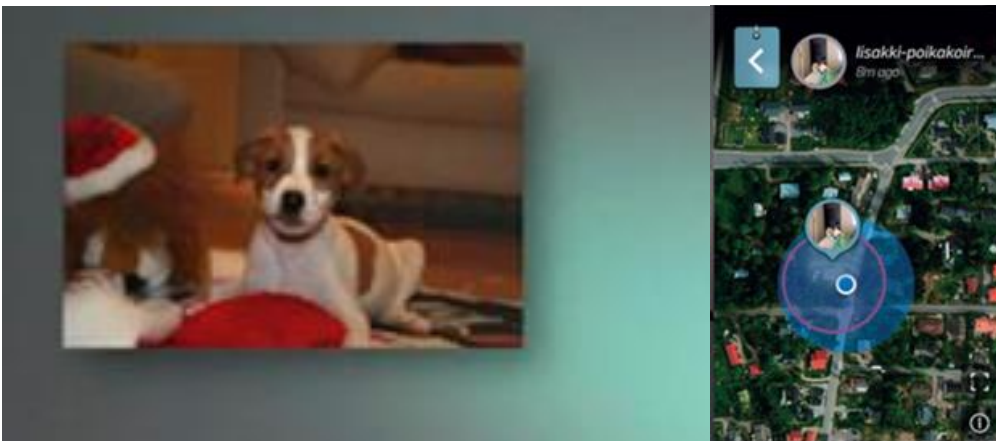
Vaikutat itse omalla käyttäytymisellä tietosuojasi ja tietoturvallisuuden toteutumiseen.

Kun seuraavan kerran heräät, muista että olet tekemässä todennäköisesti ensimmäistä siihen päivään liittyvää riskienhallintapäätöstä!

Meistä jokainen on omassa elämässä riskienhallintapäällikkö – teemme päivittäin kymmeniä, jopa satoja riskienhallintapäätöksiä niin kotona, vapaa-ajalla kuin työpaikalla.

Iisakki-poikakoira keskeyttää uutislähetyksen – poistunut valvotun alueen ulkopuolelle?!

Saimme lähetykseen katsojapalauteta. Voit seurata koulutuksiamme ja antaa palautetta esimerkiksi #tuki2018 #stöd2018 sekä #arjentietosuoja tunnisteilla sosiaalisen median kanavissa.

**Mitä henkilötiedolla tarkoitetaan?
Miten sinut tai minut voidaan
tunnistaa, myös epäsuorasti.**

Kuvassa näkyy vain osa niistä tiedoista, jotka ovat henkilötietoja:

Henkilötietoja ovat esimerkiksi:

Numeris Negidius
131334-1313
Sormenjälki-kuvana
"Ritari-Ässä"
ABC-123
Kauppakatu 13
192.168.13.73

Ennen oli henkilötiedot paperilla, nyt ne on pääsääntöisesti sähköistetty ICT:n avulla ja niiden käyttöä tehostetaan toimintaa ja palveluita digitalisoimalla.

Henkilötiedot voivat olla tallennettuna tai niitä voidaan käsitellä missä tahansa muodossa – ei pelkästään sähköisesti.

Arkaluonteiset henkilötiedot edellyttävät erityistä huolellisuutta niitä käsiteltäessä:

Arkaluonteinen henkilötieto sisältää tietoja esimerkiksi

- ihmisen terveydentilasta
- seksuaalisesta suuntautumisesta
- uskonnollisesta vakaumuksesta

EU-tietosuojaa-asetuksessa näitä kutsutaan "erityisiksi henkilötietoryhmiksi"

Mikä on henkilörekisteri?

Henkilörekisteri on eri asia kuin tietojärjestelmä

Henkilörekisteri sisältää samaa käyttötarkoitusta varten käsiteltäviä henkilötietoja - henkilörekisterin tietoja saatetaan käsitellä usealla eri tietojärjestelmällä tai vaikkapa manuaalisesti.

Mitä rekisterinpitäjän vastuisiin kuuluu ja kuka on rekisterinpitäjä?

Rekisterinpitäjä on

- kokonaisvastuussa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta
- yksi tai useampi henkilö, yhteisö, laitos tai säätiö

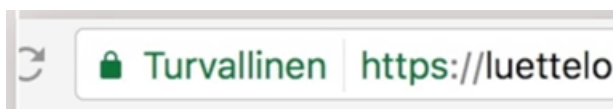
Yleinen EU-tietosuoja-asetus tulee kasvattamaan suostumuksen merkitystä henkilötietojen käsittelyssä:

Suostumus

- rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn

Käsittely voi perustua lisäksi lakiin, sopimukseen, asiakkuuteen tai jäsenyyteen

Lähetäessäsi tietoja netissä www-selaimen avulla, https ja lukon kuva osoiterivillä kertovat, että tietoliikenneyhteys salataan. Tällöin ulkopuoliset tahot eivät voi helposti päästä käsiksi netin kautta kulkeviin tietoihin:

Kun haluat lisätietoa siitä, mitä johonkin palveluun tallentuu, tutustu palvelun rekisteriselosteeseen:

Rekisteriseloste kertoo esimerkiksi:

- mitä tietoja palvelu sisältää ja mihin sitä käytetään
- mistä ja mitä tietoja palveluun kerätään
- minne tietoja luovutetaan

Tompan ihmettelemä rekisteriseloste:

Asiakasrekisteriseloste

HELMET-KIRJASTOJEN ELI ESPOON, HELSINGIN, KAUNIAISTEN JA VANTAAN
KAUPUNGINKIRJASTOJEN ASIAKASREKISTERI

1.5.2014

1 REKISTERIN NIMI

2 REKISTERINPITÄJÄ

3 REKISTERIN VASTUUHENKILÖ

4 YHTEYSHENKILÖ REKISTERIÄ KOSKEVISSA ASIOISSA

5 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN TARKOITUS JA PERUSTE

6 REKISTERIN TIETOSISÄLTÖ

7 SÄÄNNÖNMUKAISET TIETOLÄHTEET

8 TIETOJEN SÄÄNNÖNMUKAISET LUOVUTUKSET

9 TIETOJEN SIIRTO EU:N TAI ETA:N ULKOPUOLELLE

10 REKISTERIN SUOJAUKSEN PERIAATTEET

11 TARKASTUSOIKEUS

12 OIKEUS VAATIA TIEDON KORJAAMISTA

13 KIELTO-OIKEUS

Tarkastusoikeus mahdollistaa henkilötietojesi tarkastamisen

Rekisterinpitäjä on velvoitettu korjaamaan mahdolliset virheet

Mikäli henkilötietojen keruu pohjautuu esimerkiksi lakiin, et voi kieltää tietojenkeruuta

Turvallinen digitaalisten palveluiden käyttö edellyttää luotettavaa ja turvallista käyttäjien sähköistä tunnistamista

Jos et ole vielä kokeillut www.suomi.fi palveluita ja katsonut, mitä tietoja itsestäsi saat sitä kautta selville, suositlemme tutustumaan!

Suomi.fi

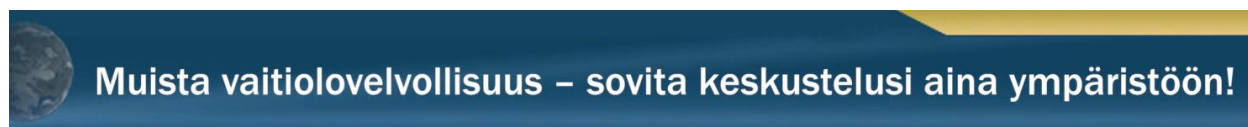
Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Suomi.fi palvelu on uudistumassa ja siitä tulee yhteiskunnan merkittävin sähköinen asiointikanava.

Aina kun lopetat jonkin palvelun käytön, muista kirjautua palvelusta ulos, etenkin jos olet yhteiskäyttöisellä tietokoneella, jota myös muut henkilöt käyttävät, jotta seuraava henkilö ei voi päästä tietoihisi kiinni edes vahingossa:

Mikä on todennäköisesti yleisin tietosuojaan ja tietoturvallisuuteen liittyvä virhe, jonka me teemme? Keskustelemme sellaisista salassa pidettävistä asioista, jotka saattavat kuulua myös muille henkilöille kuin niille, joille keskustelu on tarkoitettu:

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Tietoturvallisuuden taustalla on kolme keskeistä periaatetta – saatavuus – eheys sekä tietojen luottamuksellisuus, jos tiedot ovat salassa pidettäviä.

Tietoturvallisuus mahdollistaa tiedon ja palveluiden

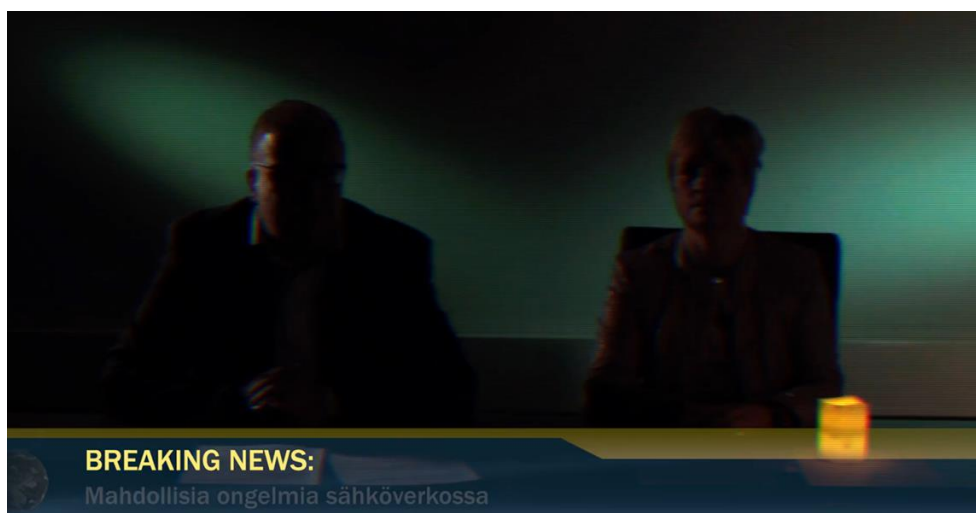
- saatavuuden
- eheyden
- luottamuksellisuuden eli salassapidon

Viimeisen viiden vuoden aikana on esille noussut usein termi kyberturvallisuus:

Kyberturvallisuus mahdollistaa sähköisessä toimintaympäristössä tuotettavien palveluiden toiminnan

Kyberturvallisuus sisältää esimerkiksi tekniset rakenteet, tietoliikenneverkot, konesalit, palvelimet, sähköverkot, henkilöstön jne.

Oho! Tapahtuiko nyt lähetyksessä kyberhyökkäys?

Ei sentään – harjoitus tekee mestarin ja mestaritkin harjoittelevat!

BREAKING NEWS:

Sähkökatko oli ennakolta sovittu harjoitus kuvausstudiossa

Tietoturvallisuuden ja tietosuojan huoneentaulut

Tietoturvallisuuden huoneentaulu

- 1) Noudata organisaatiosi sinulle antamia ohjeita tietoturvallisuudesta
- 2) Luokittele tiedot niiden sisällön ja salassapidon osalta
- 3) Huolehdi käytössä olevista päätelaitteista
- 4) Toimi etenkin oman organisaatiosi työpisteiden ulkopuolella turvallisesti
- 5) Ilmoita epäilyttävistä asioista
- 6) Ole erityisen huolellinen käyttäjätunnuksiesi ja salasanojesi kanssa
- 7) Älä hölmöile!

Tietosuojan huoneentaulu

- 1) Tunnista, mitkä työtehtäväsi sisältävät henkilötietojen käsittelyä
- 2) Ole huolellinen käsitellessäsi henkilötietoja
- 3) Ole erityisen huolellinen käsitellessäsi arkaluonteisia henkilötietoja
- 4) Kysy ellet tiedä!
- 5) Ilmoita epäilyttävistä asioista
- 6) Selvitä organisaatiosi tietosuojavastaava
- 7) Älä lörpöttele!

Tietosuojavaltutettu Reijo Aarnion kolme vinkkiä sinulle

1. Opi
2. Kunnioita
3. Seuraa

Lähetyksen lopussa kysyimme kansalaisilta – ja saimme mielenkiintoisia, hyviä vastauksia:

Miten toivoisit julkishallinnon käsittelevän henkilötietojasi?

Pelottaako sinua, että tietosi vuotavat väärille tahoille?

Kuinka tarkkaan harkitset rekisteröitymistä erilaisiin palveluihin?

Luetko koskaan erilaisten sovellusten rekisteriselostetta?

Pelottaako sovellusten tietoturva?

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Ja lopuksi vuorossa Viestintävirastossa toimivan Kyberturvallisuuskeskuksen tuottama #kybersää

Lisätietoa tietoturvallisuudesta löydät Kyberturvallisuuskeskuksen sivuilta, jonne pääset napsauttamalla alla olevaa kuvaa tai osoitteesta <http://www.viestintavirasto.fi/kyberturvallisuus.html>

[Etusivu](#) / [Kyberturvallisuus](#)

Kyberturvallisuus

Viestintävirasto kehittää ja valvoo viestintäverkkojen ja -palveluiden toimintavarmuutta ja turvallisuutta. Se tuottaa tilannekuvaa tietoturvallisuuden ilmiöistä ja tiedottaa niistä sekä toimii tietoliikenneturvallisuusviranomaisena.

TIETOTURVA NYT!

21.06.2017 klo 12:43

[Teema] Milloin varmuuskopioit viimeksi? >

Hyvin palvellut kone kaatuu viimeisen kerran. Älypuhelin kiljaisee joutsenlaulun. Kirstyshaittaohjelma kaappaa tiedostot ja vaatii lunnaita niiden palauttamisesta. Tärkeät tiedot ja kuvat voi viedä myös tulipalo, varas tai puhdas vahinko. Varmuuskopiot auttavat.

15.06.2017 klo 13:15

[Teema] Katso, kenen laskuja maksat >

Kesä on sijaisuuksien aikaa, jota verkkohuijarit käyttävät hyväkseen. Yrityksiin lähetellään sähköposteja, jotka voivat sisältää toimitusjohtajan nimissä esitetyn pikaisen maksupyynnön tai valelaskun. Sähköpostin liite voi sisältää myös verkkopankkitunnuksia varastavan pankkitroijalaisen. Tarkasta laskut huolella ja mieti, mitä klikkaat! Kesäteemamme tarjoaa tietoturvatvinkkejä kaikille.

VAROITUKSET

Tällä hetkellä ei voimassa olevia varoituksia

Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus tiedottaa tietoturvaan liittyvistä varoituksista.

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Tämän Arjen tietosuojaa – videon, nettitestin ja materiaalien tuottamisesta ovat vastanneet:

Käsikirjoitus ja suunnittelu
Tuula Seppo Kuntaliitto
Kimmo Rousku valtiovarainministeriö

Special Guest Star
Reijo Aarnio Tietosuojavaltuutettu

Esiintyjät:
Tuula Seppo oma itsensä
Kimmo Rousku -"-
Kari Nykänen Oulun kaupunki
Anna Hänninen tietosuojavaltuutetun toimisto
Tom Holmroos Siuntion kunta
Jarna Hartikainen Viestintävirasto
Jyrki Vähämäki spiikit

Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille videokoulutus ja nettitesti - oppimateriaali

Muu suunnittelu

Aaro Hallikainen Helsingin kaupunki

Annina Hautala Poliisihallitus

Hanna Heikkinen Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus

Helena Hynynen verohallinto

Ida Sulin Kuntaliitto

Juha Koivisto Tampereen kaupunki

Katja Ahola tietosuojavaltuutetun toimisto

Maarit Koivuniemi valtiovarainministeriö

Noora Kallio Väestörekisterikeskus

Ari Andreasson Tampereen kaupunki

Tekninen tuotanto

Markkinointitoimisto Kitchen Oy

www.arjentietosuoja.fi